

НА ДОПОМОГУ ПЕДАГОГУ

шень, учинків, експериментів, а й подій, зрушень, реформ, що відбуваються в різних сферах життя країни (соціальної, політичній, освітній тощо).

Це, у свою чергу, вимагає від вчителя української мови такої організації в навчально-виховному процесі, який би дозволив всебічно впливати на формування особистості майбутнього громадянина.

Отже, саме у стінах школи відбувається соціалізація дитини та адаптація учнів до соціальної дійсності, тому громадянське виховання повинно стати серцевиною уроків української мови, ефективність яких залежить від реального визнання педагогами особистості учня як головної мети виховання, найбільшої цінності суспільства.

Література:

1. Андрух І. Громадянська освіта: з досвіду роботи // Директор школи. – 2002. – № 7. – С. 7–8.
2. Виховуємо людину і громадянина: навчально-методичний посібник / За ред. С. Бузова, О. Войтенка. – Дрогобич: ВФ «Відродження», 2006. – 128 с.
3. Галицька І. І. Інноваційні технології громадянського виховання. Проект «Я – ми – родина – Україна» // Виховна робота в школі. – 2005. – № 5. – С. 2–9.
4. Лурия А. Р. Этапы пройденного пути / А. Р. Лурия; под. ред. Е. Д. Холмской. – М.: Изд-во Московского ун-та, 1982. – 184 с.
5. Пометун О. І. Компетентнісний підхід – найважливіший орієнтир розвитку сучасної освіти // Рідна школа. – 2005. – Січень. – С. 65–69.
6. Сухомлинський В. О. Народження громадянина / В. О. Сухомлинський // Вибрані твори. В 5-ти т. – Т.3. – К.: Рад. шк., 1976.

*Горбачова Г. С.**

ОРГАНІЗАЦІЙНО-УПРАВЛІНСЬКІ УМОВИ СТВОРЕННЯ СИСТЕМИ ЗБЕРЕЖЕННЯ ЗДОРОВ'Я ДІТЕЙ В МАЛОКОМПЛЕКТНІЙ СІЛЬСЬКІЙ ШКОЛІ

У статті схарактеризовано систему роботи школи щодо формування в учнів навичок здорового способу життя.

Однією з найбільших проблем сьогодення постає збереження здоров'я громадян України. Важливість цього питання окреслена Конституцією України, яка найвищою цінністю держави декларує людину, її життя та здоров'я [6]. Актуальність проблеми виховання здорової нації підтверджується Законами України «Про освіту» [2], «Про дошкільну освіту» [3], «Про охорону дитинства» [4] і орієнтує педагогічну спільноту на впровадження здоров'язберезувальних технологій у сучасну педагогічну практику. У численних дослідженнях медиків, фізіологів, психологів, педагогів переконливо доводиться негативний вплив існуючої системи навчання на здоров'я та розвиток підростаючого покоління, робиться висновок про те, що ця

* © Горбачова Г. С.

НА ДОПОМОГУ ПЕДАГОГУ

проблема стала, по суті, ключовою в стратегії подальшого розвитку як вітчизняної школи, так і всієї держави в цілому.

За останні роки нагромаджено досить великий теоретичний і практичний матеріал щодо забезпечення здоров'я школярів у навчально-виховному процесі, зокрема на уроці. У цьому напрямі працюють багато вчених: В. Ф. Базарний, Ю. Л. Варшамов, І. Ю. Гліньнова, В. А. Гуров, Г. К. Зайцев, Е. Я. Оладки, Н. К. Смирнов, Т. А. Солдатова, Л. Г. Татарникова, Л. П. Уфімцева, Е. А. Шульгін. Особливу увагу дослідники приділяють розробці таких питань як запровадження здоров'яорієнтованого змісту освіти в навчальні дисципліни: фізкультуру, основи безпеки і життєдіяльності тощо. Тому сучасному педагогу необхідно мати певний обсяг психолого-педагогічних, екологічних, соціально-медичних, культурологічних знань з питання формування в дітей та молоді потреби в здоровому способі життя.

На жаль, стан здоров'я дітей в Україні щорік погіршується, кількість здорових школярів з кожним навчальним роком постійно зменшується, що, у свою чергу, обумовлює необхідність організації оздоровлення учнів. У школі їх слід навчати правильно піклуватися про своє здоров'я ще з першого класу. Велика роль у підтриманні здоров'я дитини належить учителю. Тому першочерговим завданням будь-якого навчального закладу має бути високий рівень здоров'я дітей і лише потім – високий рівень їхніх знань.

Мета статті – схарактеризувати систему оздоровлення дітей засобами школи і батьків.

Ми розглядаємо здоров'я в широкому розумінні цього слова: здоров'я фізичне, психічне, соціальне, духовне, що збігається з трактовкою Всесвітньої організації охорони здоров'я [7]. Усі ці складові невіддільні одна від одної, тісно пов'язанні і саме в сукупності визначають стан людини. Так, фізичне здоров'я формує організм людини як біологічної системи: органи і системи життєзабезпечення, їхні функції та здоровий стан, фізичну діяльність і біохімічні процеси; передбачає гігієну тіла, рухову активність, здорове харчування, генетичне і репродуктивне здоров'я, профілактику хвороб, фізичний розвиток.

Психічне здоров'я утворюють позитивні емоції, почуття, воля, самосвідомість, самовиховання, мотивації поведінки, резерви психічних можливостей людини, що потребує формування гігієнічних навичок і позитивних психоемоційних звичок. Негативний вплив чинять стреси, психічні травми.

Соціальне здоров'я складають соціальні потреби та інтереси, етика родинних зв'язків, соціальне забезпечення життєво важливих потреб, соціальна адаптація, здоров'я нації, право і здоров'я, що передбачає формування потреби вести здоровий спосіб життя, запобігання хворобам, що передаються статевим шляхом, шкідливого впливу наркотичних речовин, наслідків антисоціального ставлення до довкілля.

Духовне здоров'я – здоров'я в системі загальнолюдських

НА ДОПОМОГУ ПЕДАГОГУ

цінностей, ідеал здорової людини, традиції культури здоров'я українського народу, розвиток позитивних духовних рис, духовні цінності й засоби розвитку духовності [1].

З метою збереження та зміцнення здоров'я дітей, формування в них позитивної мотивації на здоровий спосіб життя, ми розробили програму діяльності педагогічного колективу Криківської загальноосвітньої школи I–II ступенів Цюрупинського району Херсонської області зі збереження та зміцнення здоров'я учнів, що має наступні завдання:

1. Формування в учасників педагогічного процесу потреби зберігати і зміцнювати здоров'я.

2. Попередження шкідливого впливу на здоров'я учнів факторів, які безпосередньо пов'язані з навчальним процесом:

- профілактика шкільних хвороб;
- зняття навчальних перевантажень школярів;
- попередження стресів, збереження і змінення психічного здоров'я учнів.

3. Удосконалення змісту, форм і методів виховання в учнів культури здоров'я.

4. Підтримка та розвиток родинних традицій щодо виховання здорової дитини: організація співпраці з батьками з питань збереження та зміцнення здоров'я учнів.

5. Підтримка належного санітарно-гігієнічного режиму школи.

6. Контроль за оптимальним розподілом навчального навантаження згідно з фізіологічними та гігієнічними нормативами.

Означена система роботи реалізується через такі види діяльності, як: діагностична; розвивальна; корекційна; консультативна; профілактична; гігієнічна.

З метою підвищення якості оздоровчої функції освіти ми організували медико-педагогічне навчання педагогів із питань збереження та зміцнення здоров'я учнів, зокрема:

– постійній лекторій для вчителів «Бути здоровим – престижно, модно, корисно»;

– семінар для класних керівників «Роль класного керівника в збереженні та зміцненні здоров'я учнів»;

– тренінгові заняття для вчителів з метою підвищення рівня володіння ними інноваційними технологіями щодо формування в учнів позитивної мотивації до здорового способу життя.

У школі активно працює громадський комітет у складі вчителів, медичних працівників, представників батьківського комітету, який контролює дотримання всіма учасниками навчально-виховного процесу державних санітарно-гігієнічних норм та правил утримання навчального закладу.

Приділяємо увагу формуванню в учнів відповідального ставлення до здоров'я, залучаючи їх до проведення загальношкільних позакласних заходів, спрямованих на зміцнення фізичного здоров'я та валеологічної культури особистості.

Запроваджено цілісну систему інформаційно-освітніх захо-

НА ДОПОМОГУ ПЕДАГОГУ

дів серед учнів школи через щомісячне проведення тематичної класної години з циклу «Бути здоровим – престижно, модно, корисно»; оформлення змінного стенда «Спортивне життя школи»; систематичні виступи шкільної агітбригади «За здоровий спосіб життя»; щорічний конкурс шкільних газет «Шкідливим звичкам – Ні!»; оформлення куточків здоров'я з відображенням реальних шкільних подій здоров'язбережувального напрямку, пов'язаних із пропагандою здорового способу життя; введення в практику роботи класних керівників щомісячного проведення тематичної класної години «Виховання в дітей відповідального ставлення до свого здоров'я»; проведення тематичних батьківських зборів, присвячених здоровому способу життя, з метою забезпечення єдності дій школи та сім'ї щодо зміцнення здоров'я дітей.

Таким чином у школі забезпечуються сприятливі умови для збереження й зміцнення здоров'я учнів. Вивчення протягом року питання про стан здоров'я дітей та діяльність педагогічного колективу з означеної проблеми постійно обговорюються на засіданнях педрад, управлінських нарадах.

Діяльність нашої школи з формування здорового способу життя та зміцнення здоров'я спрямована на засвоєння учнями відповідних знань, вироблення на їх основі практичних механізмів, конкретних життєвих навичок і моделей поведінки. Для цього в нас є всі умови: гарна мальовнича природа, ліс, річка, унікальний рослинний та цікавий тваринний світ, свіже повітря. Тому невід'ємною складовою виховання є розвиток екологічної свідомості школярів. Основне завдання виховного процесу полягає в тому, щоб переконати кожного в необхідності виконання елементарних правил природокористування в побуті, на лоні природи й на робочому місці. Важливо виховувати в учнів естетичні смаки, щоб вони розуміли і вміли бачити красу довкілля. Учні нашої школи активно, із задоволенням, беруть участь у всіх екологічних заходах та акціях, як-от: День довкілля, Екологічний місячник, День Землі, конкурси малюнків на різну тематику, озеленення шкільного подвір'я та інші. З метою ознайомлення з природою рідного краю учні ходять в туристичні одноденні походи, що зміцнюють фізичне здоров'я дітей, сприяють покращенню емоційного стану, приносять духовну насолоду, а ще – зміцнюють дружбу в колективі. Використання оздоровчих сил природи істотно впливає на досягнення цілей здоров'язбережувальних освітніх технологій. Проведення занять на свіжому повітрі сприяє активізації біологічних процесів, що викликаються процесом навчання, підвищують загальну працездатність організму, уповільнюють процес втоми. І тому ряд уроків з біології, малювання, фізкультури, скільки дозволяє температурний режим, проводяться на свіжому повітрі: у лісі або біля річки.

Значну роль у розвитку здоров'язбережувальних навичок в учнів відіграє курс «Рівний – рівному». У результаті прове-

НА ДОПОМОГУ ПЕДАГОГУ

дення таких занять підлітки більше часу спілкуються один з одним, глибше розуміють потреби свого оточення, більше довіряють один одному.

Одним із напрямів реалізації оздоровчої функції освіти є організація збалансованого гарячого харчування в школі. У шкільній їдальні за бюджетні кошти харчуються учні початкових класів та діти з соціально незахищених родин, за батьківські кошти організовано харчування учнів 5–9 класів. Меню містить різноманітні страви з урахуванням потреби дитячого організму в основних продуктах харчування, забезпечує необхідними білками; для підвищення імунітету, профілактики простудних захворювань – свіжі фрукти, цитрусові, цибуля, часник.

Отже, вирішення проблеми збереження здоров'я дітей та підлітків потребує постійної уваги всіх зацікавлених у цьому: педагогів, медиків, батьків, представників громадськості. Однак особливе місце та відповідальність в оздоровчій діяльності відводиться навчальному закладу. Щоб надати освітньому середовищу здоров'язберезувального характеру необхідно працювати щоденно в системі, що ми й намагаємося робити. Адже дбаємо не просто про стан здоров'я сучасних школярів, а про майбутнє України.

Література:

1. Демчук Л. В. Використання інноваційних технологій в роботі з формування засад здорового способу життя (Текст) / Л. В. Демчук / Психологічна газета. – 2009. – № 124.
2. Закон України «Про освіту» : чинне законодавство зі змін. та допов. станом на 02 червня 2015 р.: (відповідає офіц. текстові). – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1060-12>.
3. Закон України «Про дошкільну освіту» : чинне законодавство зі змін. та допов. станом на 02 червня 2015 р. : (відповідає офіц. текстові). – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2628-14>.
4. Закон України «Про охорону дитинства» : чинне законодавство зі змін. та допов. станом на 14 травня 2015 р.: (відповідає офіц. текстові). – <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2402-14>.
5. Калька Н. Здоров'язберігаючі компетенції педагога в умовах сучасного освітнього простору / Наталія Калька, Стефанія Макаренко // Український науковий журнал «Освіта регіону». – 2014. – № 1–2. – Режим доступу : <http://social-science.com.ua/article/1224>.
6. Конституція України : чинне законодавство зі змін. та допов. станом на 15 травня 2014 р.: (відповідає офіц. текстові). – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
7. Формування навичок здорового способу життя у дітей і підлітків: За проектом «Діалог» [Навчально-методичний посібник] / [О. В. Вінда, О. П. Коструб, І. Г. Сомова та ін.]; під. ред. О. В. Вінда. – К., 2003. – 284 с.